

BUNDIN AT VERULEIKU

Tú skalt heldur lesa enskt í Danmark enn í Onglandi. Í øllum førum um tú vilt sleppa at undirvísa í Føroyum. Og tú skalt heldur lesa til lækna á Syddansk Universitet enn Harvard, um tú vilt á Landssjúkrahúsið at arbeiða. Temaði hesaferð snýr seg um danska hafti, sum føroysk lesandi hava um beinið.

DANJAL AV RANA

Heimurin fyri tær opin, syngur Martin Joensen til nýfðda sonin í sanginum Morgun. Møguleikarnir eru endaleysir, men teir kunnu eisini føra til óvæntaðar trupulleikar, tá ungdómurin kemur aftur til Føroya. Ein av hesum avbjóðingunum er, tá fólk buka á dyrnar hjá føroyska arbeiðsmarknaðinum við einum útlendskum prógvi í hondini. Hvussu skal prógvið metast?

Á fylgjandi síðunum síggja vit, at føroyski arbeiðsmarknaðurin á allan hátt er innrættaður eftir einum donskum veruleika. Læknar, sum lesa úttan fyri ríkið hava eina longri leið inn á føroyska arbeiðsmarknaðin. Lesa teir úttan fyri Evropa, tekur tað meginpartin av tveimum árum at fáa neyðugu góðkenningina at virka sum lækni í Føroyum. Nú hava vit ikki eitt læknatrot í Føroyum, men vit hava eitt serlæknatrot. Samstundis er eingin ivi um, at vit ynskja, at so nógvir føroyskir læknar sum gjørligt arbeiða í Føroyum. Er tað tá ikki mótsigandi, at leggja slíkar fótonglar á veg teirra?

448 dagar at fáa góðkenning

Sámal og Maria Jakobsen komu til Føroya fyri tveimum árum síðani. Sámal Jakobsen var liðugur at lesa til lækna í 2013, og søkti beinanvegin um at fáa góðkenning at arbeiða í danska ríkinum. Hann hevur lisið á karibisku oygni Granada, men at fáa eina enska

góðkenning tók 10 dagar. At fáa donsku góðkenningina tók 448 dagar.

Føroyskir læknar, sum ikki lesa í ríkinum hava eisini aðrar avbjóðingar at stríðast við. Men føroysk læknasandi í Danmark kunnu fáa starvsvenjingarpláss á Landssjúkrahúsinum gjøgnum happadráttarskipanina, sum donsku universitetini brúka, so er eingin møguleiki hjá eitt nú teimum nærum 100 føroysku læknasandi í Póllandi at sleppa á Landssjúkrahúsið. Tey 10 plássini, sum Landssjúkrahúsið hevur til starvslesandi, verða øll nýtt til donsku útbúgvingarnar.

Maria Hanusson hevur lisið sálafrøði í Onglandi. Í samrøðuni seinni í blaðnum greiðir hon frá, at tað er týðningarmikið, at ein ger sær greitt beinanvegin tá man fer, hvat sum krevst, fyri at tín útbúgving skal kunna góðkennast í Danmark. Tekur tú hinvegin útbúgvingina í Danmark, so er hon góðkend av sær sjálvum. Tað er ikki trupult at fáa útbúgvingina góðkenda, um tú veitst, hvat tú skalt gera.

Tá tað kemur til heilsuverkið eru sjálvandi góðar orsøkir til at hava strong krøv um góðkenning. Talan er um at lata fólk sleppa til arbeiðis í heilsuverkinum, at taka sær av okkum í okkara veikastu lötum. Sjálvandi ynskja vit øll, at útbúgving og førleikar hjá starvsfólkunum tá eru í lagi.

Syddansk heldur enn Harvard

Hendan favoriseringin hevur til tíðir næstan láturverdar

avleiðingar. Hetta merkir, at ein føroyingur við eini læknaútbúgving frá Harvard, sum verður mett at vera hin besta læknaútbúgvingin í heiminum, má bíða í upp til tvey ár, áðrenn hann sleppur til arbeiðis í Føroyum. Hann má gjøgnum fleiri royndir fyri at prógva sítt virði. Samstundis sleppur ein, sum hevur lisið til lækna á Syddansk universitet í gongd beinanvegin.

Ein føroyingur við einum mastergradi frá Oxford verður minni løntur enn ein við einum mastergradi frá Fróðskaparsetrinum, tí hann lisið í fyra ár, meðan tann, sum las á Setrinum, hevur lisið í fimm. Ein føroysk kvinna bleiv vrakað sum ensktlærari á einum skúla, tí hon hevði lisið enskt í Onglandi heldur enn Danmark.

Men er tað rætt at leggja seg so tætt upp at danska lestinum? Sum Sámal Jakobsen spyr – hvørjum eru danskarar heimsmeistarar í?

Minkandi áhugi at fara út um kongaríkið

Í lestrarblaðnum, sum varð borið í hvørt hús í síðstu viku, nevndi Holger Arnbjerg, sum arbeiðir á Altjóða Skrivstovuni, at talið á føroyskum lesandi úttan fyri kongaríkið var nógv fallið. Millum orsøkirnar nenvir hann júst hendan trupulleikan, at føroyski arbeiðsmarknaðurin er innrættaður til danskar útbúgvingar. Danskir og føroyskir myndugleikar vilja ikki altíð javnmeta danskar og útlenskar útbúgvingar, og tí fáa fólk ymiska løn innan tað almenna í Føroyum,

alt eftir í hvørjum landi tey hava lisið.

– Roynt hevur verið at broytt hetta í Føroyum, men Fíggaráráðið ynskir ikki at javnseta útbúgvingarnar. So fyri at sleppa undan slíkum avbjóðingum seinni í lívinum, velja fólk heldur at fara til Danmarkar at lesa, sigur Holger Arnbjerg. Svárið frá lønardeildini er, at soleiðis verður sáttmálin tulkaður í lötuni. So er tað upp til partarnar at broyta tulkningina í komandi sáttmálasamráðingum, um hetta skal broytast.

Einaferð høvdu føroyskir prestar, ið høvdu lisið í eitt nú Noregi, ávísar avbjóðingar at fáa sína útbúgving góðkenda. Tá føroyska fólkakirkjan bleiv yvirtikin, komu nýggjar treytir fyri at fáa útbúgvingina góðkenda, og síðani tá eru tað heilt fáir prestar, sum mæta avbjóðingum á síni leið at sleppa at gera sín gerning í Føroyum.

Tað snýr seg um at fáa allar góðar kreftir aftur til Føroya. Tað snýr seg um, at lata tey, sum ynskja at arbeiða í Føroyum, fáa møguleika til tess, við teirra útbúgving, fyri rætta løn.

Tað vildi verið spell, um vit fara aftur til tíðina, har vit øll hava somu (donsku) útbúgving frá somu (donsku) lærustovnum. Tá er torført at bróta upp úr nýggjum.

DANJAL@SOSIALURIN.FO